

Eduskunnan hallintovaliokunnalle

**HE 199/2017 vp Hallituksen esitys eduskunnalle laiksi tiedustelutoiminnan
valvonnasta ja laiksi valtion virkamieslain 7 §:n muuttamisesta**

Eduskunnan hallintovaliokunta on pyytänyt tasavallan presidentin kanslialta kirjallisen asiantuntijalausunnan otsikkoasiassa.

Tasavallan presidentin kanslia pitää tärkeänä eduskunnassa vireillä olevaa lainsäädäntöpakettia, jolla luodaan lainsäädännöllinen kehikko siviili- ja sotilastiedustelua varten. Mainittu lainsäädäntö on tarpeen kansainvälisen toimintaympäristön sisältäessä aivan uudenlaisia ja moniulotteisia uhkia kansalliselle turvallisuudelle. Uhkien taustalla on sekä valtiollisia että ei-valtiollisia toimijoita, joiden tunnistaminen on koko ajan vaikeampaa. Ehdotetuilla laeilla uudistettaisiin Suomen viranomaisten tiedonhankintamenetelmiä ja toimivaltuuksia, ja siten osaltaan tehostettaisiin valtion viranomaisten kykyä havaita myös uudentyyppisiä uhkia. Näin toimivaltaisten viranomaisten lisäksi myös valtion johto saa oikeaa, luotettavaa ja ajantasaista tietoa ulko- ja turvallisuuspoliittisen päätöksenteon tueksi.

Nyt käsiteltävänä olevassa lakiesityksessä ehdotetaan säädettäväksi, miten viranomaispäätöksiin tapahtuvan siviili- ja sotilastiedustelun laillisuusvalvonta järjestettäisiin. Sääntely täydentäisi jo olemassa olevaa valvontaa. Esityksessä ehdotetaan perustettavaksi uusi itsenäinen ja riippumaton viranomainen, tiedusteluvaltuutettu, joka toimisi oikeusministeriön hallinnonalalla tietosuojavaltuutetun toimiston yhteydessä.

Tiedusteluvaltuutetun nimittäisi valtioneuvosto enintään viideksi vuodeksi kerrallaan. Virkaan voitaisiin nimittää vain Suomen kansalainen. Lisäksi ehdotetaan sääntelyä tiedustelutoiminnan parlamentaarisesta valvonnasta, jota harjoittaisi eduskuntaan perustettava tiedusteluvalvontavaliokunta.

Tasavallan presidentin kanslia pitää lakiehdotusta tiedustelutoiminnan valvonnasta asianmukaisena. Huomiota kiinnitetään siihen, että tiedusteluvaltuutetulle säädettäisiin vahvat toimivaltuudet laillisuusvalvonnassa, kuten laajat tiedonsaantioikeudet viranomaisten asiakirjoihin ja tietoihin. Lakiin ei ole ehdotettu erityissäännöstä valtuutetun tai valtuutetun toimiston henkilöstön salassapitovelvollisuudesta, koska hallituksen esityksen perustelujen mukaan julkisuuslain katsotaan kattavasti sääntelevän salassapidon. Tasavallan presidentin kanslia korostaa, että tiedusteluvaltuutetun toiminnassa ja toiminnan järjestämisessä tulee kiinnittää erityistä huomiota salassapitovelvoitteisiin. Edellä sanottuun nähden on myös välttämätöntä, että mainittua henkilöstöä nimitettäessä voidaan käyttää laajaa turvallisuus selvitysmenettelyä, ja että valtuutetun virkaan voidaan nimittää ainoastaan Suomen kansalainen. Tiedusteluvaltuutetun nimittämistoimivalta on asianmukaista kuulua valtioneuvostolle.

Perustettavan eduskunnan tiedusteluvalvontavaliokunnan yleiset tiedonsaantioikeudet olisivat lähtökohdiltaan samat kuin eduskunnan muilla valiokunnilla, minkä lisäksi valiokunnalle ehdotetaan oikeutta saada tietoja suoraan myös esimerkiksi tiedusteluviranomaisilta tai tiedusteluvaltuutetulta. Koska salassapitovelvollisuus ei rajoittaisi tiedusteluvalvontavaliokunnan tiedonsaantioikeutta, ehdotetaan eduskunnan työjärjestykseen otettavaksi säännökset valiokunnan asiakirjojen salassapidosta ja sen jäsenten ja virkamiesten vaitiolovelvollisuudesta. Koska valiokunnalla olisi oikeus saada tietoonsa myös sellaista tietoa, joka voisi vaarantaa Suomen kansallista turvallisuutta, pitää tasavallan presidentin kanslia mainittuja eduskunnan työjärjestykseen otettavia säännöksiä välttämättöminä, samoin kuin sitä hallituksen esityksessä esille tuotua, että valiokunnassa tapahtuva tietojen käsittely tulee järjestää suojatusti.

Oikeudellinen neuvonantaja

Päivi Pietarinen
